

GÓP THÊM GIẢI PHÁP NHẪM NÂNG CAO HIỆU QUẢ DẠY VÀ HỌC ONLINE

CONTRIBUTE ADDITIONAL SOLUTIONS TO IMPROVE THE EFFECTIVENESS OF ONLINE TEACHING AND LEARNING

Đặng Phan Thu Hương¹, Doãn Thanh Bình², Tăng Bá Đại³, Đào Quang Kế⁴

¹Trường Đại học Lao động Xã hội

²Trường Đại học Điện lực

³Trường Đại học Công nghiệp Việt – Hung

⁴Trường Đại học Hòa Bình

TÓM TẮT

Dạy và học online hay trực tuyến (DHTT) là hoạt động nhằm hỗ trợ hoặc thay thế dạy và học trực tiếp. Nhu cầu về một môi trường học tập linh hoạt, học không tập trung, học mọi lúc, mọi nơi, người học ở đâu, nhà trường ở đó, DHTT đã phát huy được vai trò tích cực trong giáo dục nói chung mà không một phương thức đào tạo nào khác có thể thay thế được. DHTT dựa trên việc giảng dạy môn học thông qua trung gian công nghệ, dễ dàng tạo và cho phép người học tham gia khóa học, cá nhân hóa về thời gian và khoảng cách, cũng như công việc. Bài báo đề cập đến thực trạng và giải pháp, trong đó đưa ra một số phương pháp hỗ trợ dạy và học, kết nối tương tác cá nhân, tập thể, giữa giảng viên và người học nhằm nâng cao hiệu quả dạy và học trực tuyến.

Từ khóa: Giáo dục; Dạy; Học; Công nghệ; Giải pháp.

ABSTRACT

Online teaching and learning are intended to support or replace face-to-face teaching and learning. The need for a flexible learning environment, unfocused learning, learning anytime, anywhere, where the learner is, the school is there. Online teaching and learning have promoted a positive role in education in general that no other training method can replace. Online teaching and learning is based on technology-mediated subject teaching, easily creating and allowing learners to participate in courses, personalized in terms of time and distance, as well as work. The article addresses the current situation and solutions, including several methods to support teaching and learning, connecting individual and collective interactions between lecturers and learners to improve the effectiveness of online teaching and learning.

Keywords: Education; Teaching; Learning; Technology; Solution.



1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Dạy và học trực tuyến là một phương thức dạy và học ảo thông qua máy tính, điện thoại thông minh có kết nối Internet qua đó người học có thể tiếp nhận, cập nhật thông tin một cách dễ dàng [1, 2]. Giảng viên truyền tải nội dung bài học qua đường truyền băng thông rộng hoặc kết nối không dây (Wifi, Wimax), mạng nội bộ (LAN) [3]. Công nghệ này đã làm thay đổi nhanh chóng giáo dục đại học, nhất là trong cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ 4, việc dạy và học tập tích cực hơn nhờ có sự tham gia của công nghệ. Các tác giả [4, 5, 6] cũng đã khẳng định rằng DHTT đòi hỏi việc phân phối toàn bộ nội dung môn học qua mạng máy tính, phương thức này dựa trên web hoặc e-learning, dành cho những đối tượng không thể theo học trực tiếp, người hướng dẫn và người học cách xa nhau bởi khoảng cách địa lý, không gian và thời gian, ..., việc tương tác theo cách đồng bộ (thời gian thực) hoặc không đồng bộ (chậm trễ), giao tiếp bằng văn bản, tương tác giữa giảng viên và người học, giữa người học với người học, giữa người học với các xưởng, các trung tâm dịch vụ, bảo dưỡng sửa chữa, ..., qua đó cung cấp hỗ trợ về mặt kỹ thuật, thiết bị đào tạo ban đầu và liên tục cho cả giảng viên và người học. Đây là cốt lõi của dạy và học trực tuyến.

2. THỰC TRẠNG CỦA DẠY VÀ HỌC TRỰC TUYẾN

DHTT đã được biết đến và triển khai sâu rộng khi tình hình dịch bệnh COVID 19 diễn biến phức tạp, nhất là trong giai đoạn cuối năm 2020 và đặc biệt trong năm 2021. Đào tạo trực tuyến đơn giản và dễ tiếp cận với người học, linh hoạt, chủ động, tùy biến. Tuy nhiên, DHTT còn có những hạn chế nhất định [7-12]:

- Thực hành, thí nghiệm không được như đào

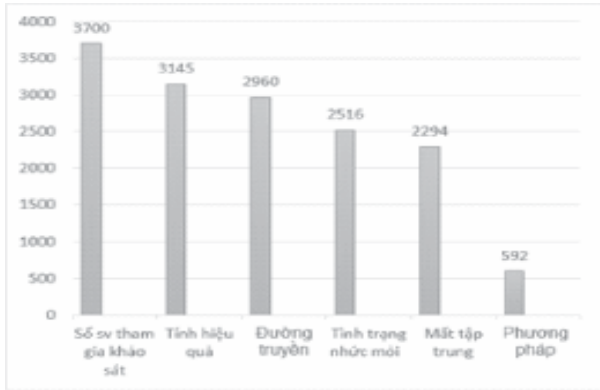
tạo truyền thống, việc rèn luyện kỹ năng bị hạn chế bởi người học bị hạn chế tiếp cận với thiết bị, mô hình.

- Thiếu tính chủ động trong học tập, trong khi môi trường học tập trực tuyến đòi hỏi người học phải có tính độc lập và tự giác cao.

- Cần đảm bảo các yếu tố về hạ tầng công nghệ, giảng viên cũng phải được trang bị kỹ năng sư phạm phù hợp, xây dựng nội dung học liệu và có thể chia sẻ giữa các cơ sở giáo dục.

Hiện nay, đầu tư vào DHTT cũng còn là bài toán chưa rõ chi phí, giải pháp. Ở mô hình đại học truyền thống, nhà trường có cơ sở hạ tầng, có đội ngũ giảng viên cơ hữu, có thời gian biểu, Đây là các thông số cố định có thể tính toán giá học phí để đảm bảo lợi nhuận. Còn với DHTT, nhà trường có thể bắt đầu với chi phí rất thấp nhưng tốc độ mở rộng của nhóm này rất nhanh và không giới hạn về số lượng lẫn khung giờ tham gia, từ đó sẽ phát sinh nhiều chi phí không lường trước được. Theo [13], khảo sát nhanh thực hiện với gần 4.000 người học (Biểu đồ 1) cho thấy, đa số người học cho rằng việc học trực tuyến hiệu quả thấp hơn học trực tiếp trên lớp. Trong số 90% người học tham gia suốt lớp học, có nhiều ý kiến cho rằng học trực tuyến giúp nâng cao kỹ năng tiếp cận công nghệ thông tin, nhưng khảo sát này cũng cho thấy những con số rất đáng báo động về thực trạng học trực tuyến đang diễn ra. Theo đó, đa số người học học trực tuyến bằng điện thoại và phần lớn không có wifi để học, có tới 85% người học cho rằng việc học trực tuyến có hiệu quả thấp hơn so với học truyền thống, 36% người học được khảo sát cho biết có gặp những đối tượng quấy phá lớp học. Có 14÷18% người học còn cho rằng giảng viên chưa điều chỉnh phương pháp giảng dạy phù hợp với hình thức

đào tạo, chỉ đưa bài giảng lên hệ thống và chưa có nhiều tương tác với người học.



Biểu đồ 1. Số sinh viên tham gia khảo sát và kết quả khảo sát [13].

Thông qua khảo sát, có 64% người học cho rằng giảng viên giao bài tập nhiều, học phần nào cũng có bài kiểm tra và thu hoạch theo tuần. Giảng viên yêu cầu đọc tài liệu nhiều, chương trình chưa giảm tải nên nội dung học khá nặng. Có gần 80% người học cho rằng học trực tuyến nhưng mạng yếu, bị “văng” khỏi hệ thống zoom/teams hoặc không nghe rõ, nghe không liên mạch lời giảng viên, ... Xếp thứ hai trong các hạn chế được người học chỉ ra là "học trực tuyến làm đau đầu, đau tai, đau mắt do ngồi học quá lâu và nhìn vào màn hình máy tính, điện thoại quá nhiều" (chiếm tới gần 68% mẫu khảo sát).

Bên cạnh đó, nguyên nhân học trực tuyến khó tập trung vì môi trường xung quanh nhiều khi ồn ào hoặc yếu tố bên ngoài tác động, chiếm 62%. Hình thức học này còn hạn chế sự tương tác và trao đổi giữa giảng viên và người học dẫn đến dễ nhàm chán [13].

3. GIẢI PHÁP DẠY VÀ HỌC TRỰC TUYẾN

Thông qua DHTT, sinh viên có thể lựa chọn học phần, trao đổi ý kiến và tài liệu, cùng

nhau thống nhất thời gian học, tính linh hoạt của học tập cho phép giảng viên và người học được kết nối mọi lúc, mọi nơi [14]. Cách thức này loại bỏ được các ràng buộc về thời gian và địa điểm. Khi đó, trường học không còn là nơi duy nhất diễn ra hoạt động dạy và học, sách giáo khoa không còn là nguồn cung cấp tri thức duy nhất cho người học. Người học cũng có thể sử dụng điện thoại di động hoặc máy tính để cập nhật tài liệu học tập, tài liệu của mình cũng có thể lưu và chia sẻ với các bạn học khác [15]. Như vậy, những thách thức mà giảng viên và người học thường gặp trong môi trường DHTT cần được xem xét để đảm bảo sự thành công trong công tác đào tạo. Để nâng cao hiệu quả DHTT, nhóm tác giả đề xuất một số giải pháp sau đây:

Một là, xây dựng môi trường học tập thân thiện và sáng tạo với khả năng sử dụng công nghệ tốt. Cần quan tâm đến việc người học có thể thích ứng với môi trường học tập này hay không?. Sẵn sàng cho phép người học lựa chọn học phần học trước, học sau, Các điều kiện tiên quyết cho việc dạy học như: Internet ổn định, tốc độ đảm bảo cho việc truyền dữ liệu, sử dụng slides, xây dựng video từ bài học thực tế, hình ảnh, ...thông qua đó người học có thể đặt câu hỏi, tìm kiếm các thông tin, thảo luận và tương tác.

Hai là, vai trò chính của giảng viên là dự đoán, khắc phục, ngăn chặn sự nhàm chán trong quá trình dạy học bằng cách tăng cường tương tác giữa giảng viên với người học, người học với người học, tạo dựng một không khí học tập sôi nổi như trình chiếu slide một cách dễ hiểu, rõ ràng, cấu trúc logic, hình ảnh, biểu đồ, ... Giảng viên tạo ra những tình huống đa dạng trong quá trình học tập của người học, có tính thực tế gắn với nội dung lý thuyết, thông qua đó người học sẽ hiểu rõ hơn bài giảng của giảng

viên. Giảng viên cần cung cấp các tài liệu liên quan đến học phần, các bài tập nâng cao qua đó giúp người học nghiên cứu sâu hơn, và sẽ khuyến khích sự tự học và khám phá của người học. Sử dụng các công cụ trực tuyến để tạo không gian thảo luận, hỏi đáp giữa giảng viên với người học, giữa người học với người học. Người học qua hoạt động này sẽ chia sẻ ý kiến và thảo luận để tăng cường sự tương tác và tạo ra một môi trường học tập năng động, sôi nổi, góp phần phát triển tư duy và kỹ năng nghiên cứu.

Ba là, mỗi học phần có cách học tương ứng, có phương pháp học tập cụ thể. Sự tích hợp các phương pháp khác nhau trong quá trình giảng dạy như thảo luận, đặt câu hỏi và sử dụng các thiết bị nghe nhìn, mô phỏng, đóng vai, trình diễn, lập bản đồ, ... Tạo ra sự hứng thú cho cả việc dạy và học. Các phương pháp đó được cụ thể hóa thông qua các mô hình, thiết bị âm thanh, các hình ảnh, sơ đồ, biểu tượng và áp phích, video... sẽ giúp người học đạt hiệu quả học tập tốt. Để đạt được hiệu quả DHTT, giảng viên cần xây dựng và thiết kế học phần với việc ứng dụng công nghệ, thiết bị giảng dạy phù hợp theo cách học tập đa dạng và theo đặc điểm của người học cũng như của học phần. Ứng dụng các biện pháp như vậy sẽ đáp ứng được nhu cầu học tập của người học, đặc biệt trong khối ngành kỹ thuật cần trực quan sinh động.

4. KẾT LUẬN

DHTT là một hình thức dạy và học mới. Hình thức này phù hợp với đối tượng đi làm, học liên thông, song bằng, văn bằng hai, ... Xuất phát từ nhu cầu đó, việc đổi mới về hình thức, phương pháp, phương tiện, nhất là sử dụng công nghệ trong dạy và học là cần thiết. Bên cạnh đó DHTT cần có các giải pháp phù hợp, đồng bộ để nâng cao tính hiệu quả và chất lượng trong việc dạy và học. ❖

Ngày nhận bài: **18/5/2024**

Ngày phản biện: **08/6/2024**

Tài liệu tham khảo

- [1]. Trần Thị Thu Hương và cs (2021); *Đánh giá hiệu quả giảng dạy trực tuyến: Kinh nghiệm quốc tế và một số bình luận*. Tạp chí Giáo dục, Số 516 (Kì 2 - 12/2021), tr. 54-58.
- [2]. Tổng Hồng Lam và cs (2022); *Tác động của giảng dạy trực tuyến đến hiệu quả học tập của sinh viên trong giai đoạn dịch Covid-19*, HCMCOUJS - Kỷ yếu, 17(3), tr. 161-176.
- [3]. Bonk, C.J. and Zhang, K., (2008). *Empowering online learning: 100+ activities for reading, reflecting, displaying and doing*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- [4]. Revell, S.M. and McCurry, M.K., (2010); *Engaging millennial learners: effectiveness of personal response system technology with nursing students in small and large classrooms*. Journal of Nursing Education, 49(5), pp.272-275.
- [5]. Phạm Thị Oanh và cs (2021); *Đánh giá của giảng viên về hiệu quả giảng dạy online tại Trường Đại học Công nghiệp Tp. Hồ Chí Minh*, Tạp chí Khoa học và Công nghệ, số 50.
- [6]. Phan Thế Hưng (2021); *Phương pháp giảng dạy trực tuyến đồng bộ và không đồng bộ*, Tạp chí Khoa học Đại học Văn Lang, Số 26, 3/2021.
- [7]. <http://giaoduc.net.vn/day-hoc-truc-tuyen-khong-nen-ap-dung-dai-tra-neu-khong-du-dieu-kien-post221145.gd>.
- [8]. <https://giaoducthoidai.vn/sinh-hoat-chuyen-mon-truc-tuyen-nam-bat-kho-khan-de-kip-thoi-ho-tro-post521825.html>.
- [9]. Phạm Trần Bích Thuận (2022); *Đổi mới kịch bản sư phạm để nâng cao hiệu quả dạy học trực tuyến tại Trường Đại học Công nghiệp Thành phố Hồ Chí Minh*, Tạp chí Khoa học và Công nghệ, số 56.
- [10]. <https://giaoducthoidai.vn/chu-de/day-hoc-truc-tuyen-101.html>.
- [11]. <https://platform.cloudclass.edu.vn/blog/day-hoc-truc-tuyen-giai-phap-moi-cho-nganh-giao-duc>.
- [12]. <http://tpyenbai.edu.vn/tin-tuc-su-kien/tin-hoat-dong/day-hoc-truc-tuyen-...uc.htm>.
- [13]. <https://thanhvien.vn/khao-sat-nhanh-cho-ket-qua-soc-85-sinh-vien-noi-hoc-truc-tuyen-hieu-qua-thap-post946802.html>.
- [14]. <https://newdaymedia.com.vn/kinh-nghiem-to-chuc-su-kien/visual-advertising-nghe-thuat-ke-chuyen-hieu-qua-bang-hinh-anh>.
- [15]. Đoàn Quang Hiếu (2022); *Vai trò của giáo trình và tài liệu tham khảo môn học dạng điện tử trong xu thế giảng dạy trực tuyến của các trường đại học Việt Nam*, Thông tin và tư liệu, 2/2022.